

je doprinos istraživanju hrvatske mitologije s posebnim težištem na slavenskom pretkršćanskom poimanju svijeta. Naša stara vjera okrunila je zbirku čiji je prvi dio, Božanski boj, izišao 2008., a slijedili su ga Zeleni lug (2010.), Gazdarica na vratima (2011.) i Vilinska vrata (2014.). Time se akademik Katičić nadovezao na istraživanje hrvatske mitologije pri čemu su kapitalna djela proizišla iz pera Mihanovića, Vraza, Kukuljevića Sakcinskog, Račkoga, Nodila i drugih.

Skup održan u prostorijama Veleposlanstva bio je prigoda da se predstavi i najnovije izdanje Radoslava Katičića na njemačkom jeziku. Radi se o zbirci od sedamnaest znanstvenih članaka velikog hrvatskog jezikoslovca objavljenih prvi put na njemačkom jeziku pod zajedničkim nazivom Konture i kohezija hrvatskog jezika (Konturen und

Zusammenhalt der kroatischen Sprache) u izdanju Školske knjige 2017. Kako su naglasili urednici dr. sc. Zorka Kinda-Berlaković i dr. sc. Georg Holzner sa Sveučilišta u Beču, izdanje je ostvareno na poticaj Austrijskog društva za kroatistiku uz financijsku pomoć Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i kao takvo najbolji je zbroj znanstvenih argumenata o opstojnosti hrvatskog jezika na njemačkom jeziku.

Prigodom znanstvenog skupa akademiku Katičiću uručene su i dvije nagrade: Povelja zahvalnosti predsjednice Republike Hrvatske kao zaslužnom članu Matice hrvatske te Nagrada za doprinos hrvatskome filološkom stvaralaštvu „Bulcsú László“, koje su akademiku Katičiću uručili dr. sc. Damir Zorić u ime Matice hrvatske i dr. sc. Zdravka Matišić u ime Hrvatskoga filološkog društva.

Domagoj Marić

JEDINSTVO RAZLIČITOSTI

Sanja Vulić, Jedinstvo različitosti, Radovi iz hrvatske filologije, Književni krug Split, Split, 2018.

Monografije o jeziku izabranih hrvatskih književnika obično se odnose ili na određeno razdoblje ili na određeni književnojezični tip, odnosno na pojedino prostorno uže područje. Knjiga autorice Sanje Vulić na 270 stranica vremenski obuhvaća razdoblje od 16. do 20. stoljeća, a prostorno, prema podrijetlu i prebivalištu autora, područje od Dubrovnika, Splita, Šibenika i okolice Zadra do Turopolja, Zagreba i zapadne Ugarske, zatim mađarske Podravine, također do Bačke i Bugarske. U četrnaest se poglavlja raščlanjuje jezik autorskih

djela, a u petnaestom jezik narodnih proza iz mađarskoga dijela Podravine. Poglavlja su poredana kronološki. Knjiga je plod dugoga autoričina istraživačkoga rada pa su dijelovi pojedinih poglavlja bili već objavljavani kao zasebni radovi, ali su za potrebe ove knjige osuvremenjeni, mnogi temeljito prerađeni i, što je najvažnije, u knjizi su međusobnim usporedbama svi povezani u jednu cjelinu.

Šesnaestomu stoljeću pripadaju tri poglavlja. U prvom se razmatra jezik dubrovačke renesansne književnosti. Tu autorica ističe važnu činjenicu da su brojne značajke onodobne dubrovačke arhaične štokavštine, koja je genetskolingvistički vrlo srodna čakavštini, u hrvatskoj filologiji pripisivane čakavskom utjecaju, što nije točno.

Jezik Splitsanina Aleksandra Komulovića temom je drugoga poglavlja. Provedenom je-

zičnom raščlambom autorica pokazuje kako je taj pisac nabožnih djela, koji je rodom bio čakavac, po naputcima protagonista katoličke obnove već u 16. stoljeću nastojao prijeći na štokavski književni jezik.

S gledišta suvremenoga književnoga jezika posebice je zanimljivo treće poglavlje koje se odnosi na 16. stoljeće, i to na Šibenčanina Fausta Vrančića. Na temelju rječotvorne analize Vrančićeva leksika autorica na konkretnim primjerima pokazuje kako je leksik hrvatskoga književnoga jezika već u 16. stoljeću bio vrlo bogat, s razvijenim strukovnim nazivljem koje se u velikoj mjeri uklapa i u suvremeni sustav rječotvorja hrvatskoga književnoga jezika. Usto upozorava na pojedine riječi koje su sa suvremenoga gledišta svrstane među kajkavizme, a u 16. stoljeću pripadale su i štokavštini i čakavštini. Svoju tezu potkrjepljuje usporedbama s današnjim govorima, naročito na temelju razmatranja pojedinih preseljeničkih govora.

U četvrtom poglavlju analizira jezik franjevačkoga pisca Mihajla Radnića koji je bio rodom iz gradića Bača (danas u vojvođanskom dijelu Bačke). Budući da je pripadao franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj, Radnić je uglavnom pisao u književnoj jezičnoj maniri bosanskih franjevaca iz 17. stoljeća, što također pokazuje autoričino jezično istraživanje.

Isto se može reći za Bugarina Krstu Pejkicića iz 18. stoljeća, o kojem je riječ u petom poglavlju. Autorica ponovo upozorava na slabo isticanu činjenicu kako su se bugarski katolici u 18. stoljeću koristili hrvatskim književnim jezikom kao svojim književnim jezikom. Raščlamba pokazuje neke elemente tipične za jezik onodobnih bosanskih franjevaca, ali također i bugarizme u Pejkicićevu jeziku koji su rezultat njegova podrijetla.

Šestim se poglavljem autorica ponovo vraća na dubrovačko područje. Na temelju analize jezika slabo poznatoga dubrovačkoga

kasnobaroknoga pisca Vice Petrovića te usporedbe njegovih jezičnih rješenja s jezičnim rješenjima dubrovačkih autora prije i poslije Petrovića, ali i općenito hrvatskih pisaca sve do 20. stoljeća, upozorava na brojne jezične pojedinosti koje slažu hrvatski jezični mozaik u jedinstvenu cjelinu.

Da hrvatski pisci u prijašnjim stoljećima nerijetko nisu bili skućeni ograničenim okvirima narječja i mjesnih govora u kojima su rođeni, autorica pokazuje i na primjeru isusovačkoga pisca Jurja Muliha iz 18. stoljeća, rodom kajkavca iz Turopolja, koji je iste tekstove objavljivao na kajkavskom i na štokavskom književnom jeziku koji su se tada rabili u Hrvatskoj, ali također na čakavštini zapadnougarskih Hrvata, o čem je riječ u sedmom poglavlju.

U osmom se poglavlju razmatra jezik Janka Draškovića, istaknutoga sudionika hrvatskoga narodnoga preporoda, s kojim autorica zakoračuje u 19. stoljeće. Pokazuje kako je Drašković nastojao zatomiti lokalne jezične značajke. Posebice razmatra jezičnu koncepciju koju je Drašković zacrtao na početku svoje Disertacije.

Deveto poglavlje još jednom čitatelja vraća u Dubrovnik, ovaj put kako bi podsjetilo na gotovo zaboravljeni prvotisak Gundulićeva Osmana iz 1826., koji je franjevac Ambroz Marković objavio osamnaest godina prije Mažuranićeva izdanja toga djela. Na početku poglavlja iznose se zanimljiva nesuglasja vezana uz Markovićevo izdanje. Središnji je dio poglavlja vrlo pomna raščlamba Markovićeva slovoписа, koja vrlo jasno pokazuje koliko je zapravo olakšanje bilo prelazak na gajicu.

U desetom poglavlju na neuobičajen način pristupa jeziku Matoševih djela tražeći u njima značajke bunjevačkih i šokačkih idioma. Pritom upozorava koje se od tih značajka nalaze i u drugih pisaca hrvatske moderne.

U jedanaestom se poglavlju opisuje jezik članaka koje je Zdenka Marković objavila u

časopisu Domaće ognjište. Nakon Matoša koji je djelovao na prijelazu stoljeća, ovo je prvo poglavlje koje se isključivo odnosi na 20. stoljeće. Na temelju provedene jezične raščlambe autorica ističe kako je „jezik kojim su napisani tekstovi objavljeni u *Domaćem ognjištu* bio bliži hrvatskim organskim idiomima nego što je to današnji normirani književni jezik“.

U dvanaestom poglavlju, pri analizi književnih djela Ante Jakšića, hrvatskoga književnika rodnom iz Berega koji je danas u vojvođanskom dijelu Bačke, autorica združuje uobičajeni jezikoslovni i širi filološki pristup te navodi razloge zašto je taj autor nepravedno zanemaren u kroatističkim istraživanjima.

Trinaesto i četrnaesto poglavlje ponovo nas vraćaju čakavskoj sastavnici hrvatskoga jezika. U trinaestom se pokazuje koliko je pjesnik Mate Šinković iz Koljnofa u zapadnoj Mađarskoj svoj pjesnički jezik temeljio na rodnom čakavskom govoru, a koliko se oslanjao na suvremeni hrvatski književni jezik.

U četrnaestom se poglavlju razmatraju djela Milene Rakvin Mišlov iz Kali na Ugljanu, koja je pisala i na kaljskom čakavskom idiomu i na suvremenom hrvatskom književnom jeziku. Čakavska se djela razmatraju s dijalektološkoga gledišta, a književnojezična s lingvostilističkoga.

Petnaesto, završno poglavlje dijalektološka je raščlamba narodne proze iz mađarske Podravine. Posebice se upozorava na štokavsko-kajkavska prepletanja u govorima mjesta u kojima je ta proza zapisana, pa time na ista prepletanja i u samim prozama.

Razmatrajući jezik književnih djela pisaca s različitih prostora i iz različitih razdoblja te iznoseći niz novih i zanimljivih opažanja i zaključaka, primjerice iz rječotvorja ili leksikoloških opisa i usporedaba, Sanja Vulić pružila je vrijedan doprinos povijesti hrvatskoga jezika i dijalektologiji. U svojim istraživanjima pokazuje jedinstveno ishodište hrvatskoga jezika, odnosno hrvatskih narječja, što potvrđuje primjerima na svim jezičnim razinama. Valja pri tom istaknuti njezine usporedbe pojedinih jezičnih značajka sa značajkama suvremenoga hrvatskoga jezika, posebice leksičkih koje nam osvješćuju tradicijsko standardnojezično načelo i načelo tronarječnosti te koje, dakako, mogu pridonijeti očuvanju ili oživljavanju pojedinih hrvatskih izraza.

Na kraju, vjerujem da ovaj prikaz jasno pokazuje zašto je knjiga naslovljena *Jedinstvo različitosti*: hrvatske pisce iz raznih razdoblja i s različitih područja kao u pleteru povezuje zlatna nit hrvatskoga jezika, ponekad više, ponekad manje sjajna, ali neraskidiva.

Gordana Laco